

**ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΟΥ ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΠΕΝΟΥ
ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ**

3 Μαρτίου 2010

Δ Ι Α Ζ Ω Μ Α

Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ», Μπουμπουλίνας 30, Τ.Κ. 10682, Αθήνα
www.diazoma.gr / info@diazoma.gr

Την Τετάρτη 03 Μαρτίου 2010 πραγματοποιήσαμε περιοδεία στα αρχαία θέατρα δύο μεγάλων δήμων του Δεκανοπεδίου Αττικής: του **Δήμου Πειραιά** και του **Δήμου Αλίμου**. Στην περιοδεία μου αυτή με συνόδευσε η κα Μαρία Σοφικίτου, αρχαιολόγος του «Διαζώματος».

Πρώτη μας στάση ήταν στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Πειραιά, στον προαύλιο χώρο του οποίου υπάρχει το αρχαίο θέατρο της Ζέας.

Τα παραπάνω συναποτελούν ένα πρωτότυπο δίδυμο μνημείο.

Αρχαίο θέατρο Πειραιά στον προαύλιο του αρχαιολογικού μουσείου χώρου

Εκεί μας περίμενε η κα Έφη Λυγκούρη, προϊστάμενη της ΚΣΤ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ο κος Παναγιώτης Φασούλας, δήμαρχος του Πειραιά και οι κύριοι Λάζαρος Αλεξανδρίδης και Παύλος Τριανταφύλλου, Αντινομάρχες Πειραιά.

Από αριστερά διακρίνονται οι κ.κ. Χριστίνα Κόκοτα, υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων του Δήμου Πειραιά, ο Παναγιώτης Φασούλας, δήμαρχος Πειραιά, Λάζαρος Αλεξανδρίδης, Αντινομάρχης Πειραιά, Έφη Λυγκούρη, προϊστάμενη της ΚΣΤ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Σταύρος Μπένος, πρόεδρος του «Διαζώματος», Παύλος Τριανταφύλλου, Αντινομάρχης Πειραιά, Μαρία Σοφικίτου, αρχαιολόγος «Διαζώματος»

Ο Πειραιάς κατοικήθηκε γύρω στα μέσα του 3000 π.Χ. (πρωτοελλαδική εποχή), όπως δείχνουν τα πενιχρά κατάλοιπα κτισμάτων και η εύρεση εργαλείων σε διάφορα σημεία. Σύμφωνα με την παράδοση οι λεγόμενοι Μινύες, που λέγεται πως ξεκίνησαν από τον Ορχομενό της Βοιωτίας, εγκαταστάθηκαν στον Πειραιά γύρω στα τέλη του 13^{ου} αι. π. Χ. Στους ιστορικούς χρόνους ο Πειραιάς ανακηρύχθηκε δήμος το 517 π.Χ. με τη μεταρρύθμιση του Κλεισθένη. Το Φάληρο ήταν το επίσημο λιμάνι της Αθήνας. Όταν ο Θεμιστοκλής αναδείχθηκε « επώνυμος άρχων» της Αθήνας, μετά τη ναυμαχία της Σαλαμίνας το 480 π.Χ. επέλεξε ως επίσημο λιμάνι της Αθήνας, τον Πειραιά. Τα έργα που πραγματοποιήθηκαν από τον Περικλή το 5^ο αι. π.Χ. δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της πόλης. Ο Περικλής μάλιστα κάλεσε τον Ιππόδαμο το Μιλήσιο για να σχεδιάσει τη νέα πόλη. Εκείνος από το 451- 431 π.Χ. εφάρμοσε τις αρχές του πολεοδομικού του σχεδιασμού, το λεγόμενο «Ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα», δημιουργώντας μια πόλη με υποδειγματική οργάνωση. Σε αυτόν οφείλεται τελικά και η χωροθέτηση των ναυστάθμων, δύο πολεμικών και ενός εμπορικού. Ο Πειραιάς είχε τρεις φυσικούς λιμένες: το μεγάλο λιμάνι του Κανθάρου, τη Ζέα και τη Μουνιχία. Με 196 νεώσοικους (υπόστεγα στα οποία ανέλκονταν οι τριήρεις) και την περίφημη Σκευοθήκη του Φίλωνος (αποθήκη για τον πολεμικό εξοπλισμό των αθηναϊκών τριήρων) το λιμάνι της Ζέας ήταν ο κυριότερος πολεμικός ναύσταθμος, ενώ ακολουθούσε το λιμάνι της Μουνιχίας. Όσο για το κυρίως λιμάνι, εμπορικό και πολεμικό μαζί, το ονομαζόμενο Κάνθαρος ή και Μέγας Λιμήν, αντιστοιχεί στο σημερινό κεντρικό λιμάνι του Πειραιά.

Το πρώτο αρχαιολογικό μουσείο του Πειραιά ιδρύθηκε το 1935 π.Χ. και στεγάστηκε σε μικρό κτίριο, εκλεκτικιστικής τεχνοτροπίας, στην οδό Φιλελλήνων, στη βόρεια πλευρά του αρχαίου θεάτρου. Το σημερινό μουσείο **(φωτο: 6822:)** ιδρύθηκε το 1966 ως επέκταση του παλαιού. Μέχρι το 1998 η μόνιμη έκθεση ανανεώθηκε υπό την επίβλεψη του Εφόρου Γ. Σταϊνχάουερ και εμπλουτίστηκε με δύο νέες αίθουσες. Το Νοέμβριο του ίδιου έτους πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του νέου μουσείου, ενώ το παλαιό μουσείο μετατράπηκε σε αποθήκη γλυπτών.

Παλαιότερο και νεότερο μουσείο

Στον προαύλιο χώρο του μουσείου θαυμάσαμε το αρχαίο θέατρο της Ζέας.

Το θέατρο κατασκευάστηκε στους Μακεδονικούς χρόνους (αρχές του 3^{ου} αι. π.Χ.) και είχε ως πρότυπό του το μεγάλο Διονυσιακό θέατρο της Αθήνας.

Άποψη θεάτρου Ζέας

Λιθίνη θεμελίωση κοίλου

Το κοίλον του ήταν εν μέρει θεμελιωμένο στο φυσικό βράχο. Στο ανώτερο τμήμα του, όπου δεν υπήρχε ο φυσικός βράχος, τα εδώλια του κοίλου εδράζονταν σε τεχνητή λίθινη θεμελίωση, η οποία καλυπτόταν με χώμα. Δημιουργούνταν δηλαδή ένα είδος τεχνητής επίχωσης για τη θεμελίωση του ανώτερου τμήματος του κοίλου. Το υλικό κατασκευής του θεάτρου ήταν ο γνωστός υποκίτρινος Πειραιϊκός λίθος, ο οποίος δυστυχώς είναι αρκετά εύθρυπτος.

Από τα εδώλια του αρχαίου θεάτρου δε σώζεται σήμερα κανένα. Η διάμετρος του κοίλου υπολογίζεται στα 66.5μ.

Λεπτομέρεια υλικού κατασκευής του θεάτρου

Λεπτομέρεια θεάτρου: ο αποστραγγιστικός αγωγός

Ορχήστρα και σκηνή

Το αρχαίο θέατρο διέθετε ορχήστρα, διαμέτρου 23.4μ. Μεγάλος λίθινος αποστραγγιστικός αγωγός απομάκρυνε τα νερά της βροχής από την ορχήστρα. Από το σκηνικό οικοδόμημα διατηρούνται ελάχιστα κατάλοιπα.

Στα νοτιοανατολικά της σκηνής του θεάτρου κατασκευάστηκε το 2003 υπαίθρια έκθεση αρχαίων γλυπτών σε στέγαστρο.

Έκθεση γλυπτών

Το θέατρο αυτό, όπως τόνισε η έφορος κα Έφη Λυγκούρη, χρήζει άμεσης προστασίας, προκειμένου να διατηρηθεί το ευαίσθητο υλικό του.

Δρόμοι και θέατρο

Επίσης το «Διάζωμα» πρότεινε να γίνουν γενικότερες πολεοδομικές επεμβάσεις (πεζοδρομήσεις) στις δύο σύγχρονες οδούς, Φιλελλήνων και Χαριλάου Τρικούπη, οι οποίες οριοθετούν το θέατρο από ανατολικά και δυτικά, προκειμένου να ανασάνει το μνημείο.

Δρόμοι και θέατρο

Όπως μας επισήμανε ο δήμαρχος της πόλης, κος Παναγιώτης Φασούλας, παρ' ότι είναι δύσκολη η απόφαση πεζοδρόμησής τους, θα το εξετάσει στο πλαίσιο μιας γενικότερης ανάπλασης της ευρύτερης περιοχής.

Η ανάπλαση αυτή θα μπορούσε να συνδυασθεί με μια μεγάλη αρχιτεκτονική επέμβαση στις όψεις των πολυκατοικιών κάτι που προσωπικά με παραπέμπει αφαιρετικά σε ανοιχτό κτίριο όπερας, όπου τα παράθυρα λειτουργούν ως εναλλακτικοί εξώστες.

Μετά την επίσκεψή μας στο θέατρο ακολούθησε η καθιερωμένη συνέντευξη τύπου στο χώρο του αρχαιολογικού μουσείου.

Συνέντευξη τύπου, από αριστερά διακρίνονται οι Έφη Λυγκούρη, Σταύρος Μπένος, Λάζαρος Αλεξανδρίδης, Χριστίνα Κόκοτα, Ελευθερόγλου Νίκος, Παύλος Τριανταφύλλου και Παναγιώτης Φασούλας

Ο δήμος, όπως και η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση δήλωσαν ότι είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν για την καλύτερη δυνατή ανάδειξη του θεάτρου. Το «Διάζωμα» από την πλευρά του θα κάνει ό, τι είναι δυνατόν, προκειμένου να ενεργοποιήσει τους μηχανισμούς για την προστασία και ανάδειξη του αρχαίου αυτού θεάτρου. Δεν προτείνεται η επανάχρηση του μνημείου αυτού, αλλά η διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων στον περιβάλλοντα του θεάτρου χώρο, εντός του προαυλίου χώρου του μουσείου.

--- ◇ ---

Κατόπιν ξεκινήσαμε για το δήμο Αλίμου. Επόμενη στάση μας ήταν στο Δημαρχείο Αλίμου, όπου μας περίμενε ο κος Θάνος Ορφανός, δήμαρχος Αλίμου, ο κος Βασίλης Ξένος, πρώην δήμαρχος Αλίμου και ο κος Δημήτρης Δόγκας, πρόεδρος του Ομίλου Δημοκρατικής Πρωτοβουλίας.

Από αριστερά διακρίνονται οι Δημήτρης Δόγκας, Θάνος Ορφανός και Σταύρος Μπένος

Όλοι μαζί ξεκινήσαμε για το **αρχαίο θέατρο**, όπου μας περίμενε η κα Κων/να Καζά Παπαγεωργίου, αναπληρώτρια προϊστάμενη της ΚΣΤ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Από αριστερά διακρίνονται οι Δημήτρης Δόγκας, Θάνος Ορφανός, Κωνσταντίνα Καζά, Σταύρος Μπένος και Βασίλης Ξένος

Η περιοχή του Αλίμου έχει να επιδείξει και μια σπουδαία ιστορική διαδρομή.

Εδώ, γεννήθηκε το 460 π.Χ. ο Θουκυδίδης, ο μεγαλύτερος ιστορικός της αρχαιότητας, ο οποίος κατέγραψε τον Πελοποννησιακό πόλεμο (431 – 404 π.Χ.) και κληροδότησε στην παγκόσμια γραμματεία το πρότυπο της ιστορικής συγγραφής, ως αποτέλεσμα έρευνας, αντικειμενικής καταγραφής και ουσιαστικής ερμηνείας των γεγονότων.

Όπως, μαρτυρούν τα ευρήματα από των ανασκαφών η περιοχή κατοικούνταν από τον 23ο π.Χ. αιώνα. Στη ζώνη Αλίμου – Ελληνικού – Αργυρούπολης άκμασαν οι αρχαίοι δήμοι Αλιμούντος και Ευωνύμου. Η ιστορική τους διαδρομή ήταν πάντα συνδεδεμένη με τη θάλασσα, ενώ σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές κατοικούνταν καθ' όλες τις ιστορικές περιόδους.

Αναφέρεται μάλιστα η ύπαρξη ενός σημαντικού λιμανιού που οι ερευνητές το τοποθετούν στο ανατολικό άκρο της παραλίας του Αλίμου.

Απόψεις του αρχαίου θεάτρου

Το αρχαίο θέατρο ανήκε στον αρχαίο δήμο Ευωνύμου, αποτελούσε μάλιστα το κέντρο του δήμου, το οποίο ταυτίζεται με την περιοχή Τράχωνες. Το θέατρο χρονολογείται στα μέσα του 4^{ου} αι. π.Χ.

Ορχήστρα ορθογώνια

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του είναι το ορθογώνιο σχήμα της ορχήστρας, το οποίο είναι σπάνιο για τα αρχαία ελληνικά θέατρα. Η ορχήστρα είχε διαστάσεις 7.50 x 15.30μ. Στην ορχήστρα οδηγούσαν δύο πάροδοι, οι οποίες διατηρούνται σήμερα.

Άποψη παρόδου

Η δυτική πάροδος συνεχίζεται δυστυχώς κάτω από το σύγχρονο δρόμο. Κοντά στην ανατολική πάροδο διατηρείται αρχαίο πηγάδι.

Έχουν αποκαλυφθεί επίσης δύο μεγάλοι αποστραγγιστικοί αγωγοί, οι οποίοι συνέλεγαν τα βρόχινα ύδατα από την ορχήστρα και τα οδηγούσαν προς το γειτονικό ρεύμα των Τραχώνων.

Αρχαίο πηγάδι

Απόψεις της σκηνής

Εκτός από την ορχήστρα, έχουν αποκαλυφθεί το κτίσμα της σκηνής και το προσκήνιο. Η σκηνή μάλιστα διατηρείται σε πολύ μεγάλο ύψος. Επίσης πρόκειται και για την αρχαιότερη και καλύτερα διατηρημένη σκηνή.

Τέλος έχει αποκαλυφθεί και το μεγαλύτερο τμήμα του κοίλου, το οποίο ήταν στραμμένο προς νότο. Στην πρώτη σειρά εδωλίων διατηρούνται ακόμη έξι μαρμάρινες προεδρείες.

Προεδρείες

Το θέατρο αυτό βρίσκεται μέσα σε οικόπεδο, στη δεξιά πλευρά δρόμου, ο οποίος μάλιστα περνά από την πάροδο το θεάτρου. Στην αριστερή πλευρά του θεάτρου υπάρχει τοίχος της περίφραξης σύγχρονων εγκαταστάσεων, που εμποδίζει τη θέα προς τον ορίζοντα.

Η θέση του θεάτρου ανάμεσα σε δρόμο και σύγχρονα κτίρια

Το θέατρο, όπως επισήμανε η κα Καζά χρειάζεται άμεσα συντήρηση, προκειμένου να διατηρηθούν το κονιάματα, με τα οποία ήταν επιχρισμένη η σκηνή. Το «Διάζωμα» πρότείνει επίσης την απομάκρυνση του σύγχρονου δρόμου, για την ανακούφιση του μνημείου. Στο θέατρο αυτό ύστερα από τις απαιτούμενες παρεμβάσεις συντήρησης και στερέωσης θα μπορούσαν να διοργανωθούν εκδηλώσεις, με εναλλακτικό περιεχόμενο, π.χ. θεατρικά αναλόγια με μικρό αριθμό θεατών.